

Redaksjonens hjørne

STEINSAMLING- EN KRIMINELL HANDLING?

I fjor kunne vi lese i aviser og høre på nyhetene at en 47 år gammel mann var blitt arrestert for å ha tatt seg inn i de fredede sølvgruvene på Kongsberg og tatt ut sølv gjennom en lengre periode. Sjokkerte kunne vi lese om bruk av sprengstoff, plyndring og ødeleggelse av kulturminner. Etter hvert som den tragiske historien om en samler som gikk altfor langt med sin hobby brettet seg ut, kunne vi også lese mye rart i avisene om det såkalte "steinmiljøet", om steinsamlere og amatørgeologer. Her var det nok mange som ikke kjente seg igjen i medias upresise generaliseringer. Det så heller ikke ut til at noen fra media visste om NAGS sine samler-etiske regler, og den virksomhet de organiserte amatørgeologer driver med for å verne om naturskatter, mineraler og krystaller som ellers går rett i knuseren til veivesenet.

I oktober falt dommen, mannen ble dømt. Dommen virker så vidt vi kan se som riktig og rimelig.

Men saken virvlet også opp andre sider. Et av punktene mannen var anklaget for i tillegg, var å ha tatt ut anatasstoffer fra Viveli, Hardangervidda. På dette punktet ble han imidlertid frikjent, bl.a. pga foreldelsesfristen i straffeloven. Det som imidlertid, iflg. avisene, ble diskutert i retten i forbindelse med dette punktet var om det i det hele tatt er lov til å innsamle håndstykker (mineralprøver) ute i naturen til egen samling, uten først å ha innhentet tillatelse fra grunneier. Hvor går grensen mellom det en kan ta med seg i forhold til den såkalte uskyldige nyttesrett og allemannsretten og tyveri? Slik innsamling har vært gjort til alle tider, men retten mente at en ut fra gjeldende lovverk nok må si at dette ikke er lov.

Nå handler dette om innsamling uten tillatelse i utmark. For en steinsamler bør det være det

normale, så godt det praktisk lar seg gjøre, å først innhente tillatelse fra grunneier (jfr. samler-etiske regler). Dette bør også være en selvfølge når en samler inn for videre salg. Men problemet oppstår når grunneier ikke er mulig å komme i kontakt med, eller prøven befinner seg på statlig eller kommunal grunn. Hvem spør en da?

Satt på spissen: Er det en kriminell handling dersom en far lar sin 4-årige sønn ta med seg steinen han fant på turen i skogen? Dvs. dersom han ikke har søkt om tillatelse fra Staten først? Dette spørsmålet vil nok de fleste finne helt absurd. Men uklare lovverk kan gjøre dette til en kriminell handling. Det er selvsagt ikke slikt loven har i tankene eller vil forhindre, men heller grove inngrep. Det samme ble sagt tydelig i Stortingets spørretime 21.1.1989 i forbindelse med den såkalte Mosesaken, der en person ble anklaget etter § 399 i straffeloven for å ha samlet inn reinlav på fjellet. Denne er verdt å merke seg, fordi § 5 i friluftsløven er nå (2011, 2012) endret med dette som bakteppe til å lyde: " Under ferdsel i utmark kan allmennheten høste ville nøtter som skal spises på stedet og plukke og ta med seg ville blomster, planter, bær og vill sopp, samt røtter av ville urter, når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet". Men her er ikke mineraler, fossiler eller stein eksplisitt nevnt. De er berørt i Mineralloven av 2009. Denne fastslår at enhver har rett til å lete på annen manns eiendom. Men dette gjelder kun for å innsamle prøver til analyse med tanke på eventuell gruvedrift (jfr. NOU:1996:11). Det er altså OK å plukke stein uten grunneiers tillatelse med det mål for øye å foreta stygge inngrep i naturen (gruvedrift), men kriminelt å samle en stein til å ha på peishylla. Her må det ryddes opp i lovverket, slik det er gjort i forbindelse med § 5 i friluftsløven om høstingsretten.